

Голові спеціалізованої вченої ради
К 55.053.03 Сумського державного
педагогічного університету
імені А.С. Макаренка Міністерства освіти
і науки України
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата військових наук, доцента,
начальника кафедри застосування інформаційних технологій
та інформаційної безпеки
інституту забезпечення військ (сил) та інформаційних технологій
Національного університету оборони України імені Івана Черняховського
Микуся Сергія Анатолійовича

на дисертаційну роботу Завгороднього Дениса Сергійовича за темою:
**“Формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів
військово-морських сил у процесі їх фахової підготовки”**
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Актуальність проблеми дослідження зумовлено запровадженням нової освітньої політики, особливо в контексті необхідності підготовки висококваліфікованих офіцерів військово-морських сил для Збройних Сил України, що детерміновано сучасними політичними та соціально-економічними трансформаціями, спрямованими на забезпечення надійного захисту інтересів держави.

На рівні теорії та методики професійної військової освіти виникає необхідність розгляду проблеми розвитку дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил у процесі їх фахової підготовки. Професійна підготовка військових фахівців, у процесі якої здійснюється вивчення військових, математичних, інформатичних та інших дисциплін забезпечує можливість виконання професійних завдань, але часто не

зорієнтована на формування умінь та навичок у вирішенні нетривіальних проблем, які потребують аналізу, пошуку додаткових даних, зіставлення інформації, прогнозування наслідків тощо, які з одного боку є невід'ємним атрибутом професійної діяльності сучасного офіцера, а з іншого характеризують його дослідницьку компетентність.

Окрім того, процеси інтеграції світового співтовариства, зокрема в галузі військових відносин, детермінують зміни у кваліфікаційних вимогах до фахових характеристик майбутнього офіцера, однією зі складових якої є дослідницька компетентність, що формується в процесі вивчення інформативних дисциплін. За цих умов особливого значення набувають такі якості випускника закладу вищої військової освіти, як мобільність, креативність, високий професіоналізм. Це вимагає найшвидшого вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх офіцерів військово-морських сил, які на професійному рівні будуть готовими до виконання своїх обов'язків, що означає їх досконалу практичну підготовку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Метою дисертаційної роботи, сформульованою здобувачем, є теоретичне обґрунтування та експериментально перевірка моделі формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил у процесі їх фахової підготовки. Її досягнення сполучене з вирішенням низки наукових завдань і наданням практичних рекомендацій, ступінь обґрунтованості яких визначається глибиною вивчення напрацювань в галузі дослідження, адекватністю застосовуваних методів його проведення, отриманням низки нових наукових результатів тощо.

Так, в процесі дослідження теоретичних засад було визначено нетривіальність феномену дослідницької компетентності офіцерів військово-морських сил, яка підтверджується його складною структурою: мотиваційний компонент (потреби, мотиви, прагнення, що детермінують виникнення дії чи діяльності, зокрема дослідницької, також цілі особистості, що знаходяться в єдності з мотивами професійної дослідницької діяльності); гностично-діяльнісний компонент (знання про раціональне планування й проектування власної дослідницької діяльності; вибір найдоцільніших методів і форм дослідницької діяльності; володіння уміннями планувати, координувати,

оцінювати результати власного пошуку) та особистісно-рефлексивний компонент (рефлексивні якості).

Складна структура дослідницької компетентності обумовила визначення діагностичного інструментарію для характеристики її сформованості: мотиваційно-вольовий критерій (показники – ціннісні орієнтації на дослідницьку діяльність, мотивація дослідницької діяльності); пізнавально-операційний критерій (показники – обсяг знань, дослідницькі здібності); поведінково-рефлексивний критерій (показники – вияв рефлексії, самооцінка дослідницької діяльності). Визначені критерії і показники їхнього прояву дали підґрунтя для характеристики рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил: елементарний, достатній, високий.

Новизна отриманих наукових результатів.

Для досягнення мети автором вирішено комплекс часткових завдань та отримані наступні нові наукові результати:

теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил у процесі їх фахової підготовки, яка є ідеальним відображенням процесу такого формування;

уточнено зміст понять “дослідницька компетентність майбутніх офіцерів військово-морських сил” (інтегральна якісна характеристика особистості, що поєднує ціннісні установки на дослідницьку діяльність, професійні знання (у тому числі військові, математичні та інформатичні) й дослідницькі уміння, які забезпечують здатність до дослідницької діяльності у військово-морській галузі та рефлексії щодо неї), “формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил” (це спеціально організований, компетентнісно орієнтований освітній процес, результатом якого є позитивні зрушення у рівнях сформованості дослідницької компетентності офіцерів військово-морських сил);

уточнено компоненти дослідницької компетентності (мотиваційний, гностично-діяльнісний, особистісно-рефлексивний); розроблено критерії (мотиваційно-вольовий, пізнавально-операційний, поведінково-рефлексивний), показники (ціннісні орієнтації на дослідницьку діяльність; мотивація дослідницької діяльності; обсяг знань; дослідницькі здібності; вияв рефлексії;

самооцінка дослідницької діяльності) для характеристики рівнів сформованості дослідницької компетентності (елементарний, достатній, високий).

Практична значимість дисертаційних досліджень.

Матеріали дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри кораблеводіння та штурманського озброєння Інституту Військово-Морських Сил Національного університету “Одеська морська академія”, на засіданнях кафедри інформатики та науково-методичних семінарах Лабораторії використання ІТ в освіті Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (2016-2019 рр.).

Особливе значення для практики полягає в розробці та впровадженні у процес професійної підготовки майбутніх офіцерів військово-морських сил навчально-методичного забезпечення, що містить робочу навчальну програму авторського спецкурсу “Основи дослідницької діяльності офіцера”, лекційний матеріал, проблемні завдання і вправи за різними типами (на доведення; недовизначені і перевизначені; зворотні; на складання структурно-логічних схем; оцінно-аналітичні; проектно-технологічні).

Використання отриманих наукових та практичних результатів.

Суттєве значення має той факт, що теоретичні положення і практичні напрацювання можуть бути використані в системі професійної підготовки майбутніх офіцерів військово-морських сил, у навчанні нормативних та варіативних дисциплін і спецкурсів військового спрямування, а також у процесі дистанційного навчання.

Оцінка мови та стилю викладання дисертації і автореферату, відповідність автореферату змісту дисертації.

Дисертаційна робота написана грамотною у науковому стилі, літературною мовою. Список використаних джерел охоплює необхідну кількість робіт авторів з різних країн по розглянутим і дослідженим здобувачем питанням.

Дисертація являє собою одноособово написану наукову працю, яка містить сукупність наукових результатів, висунутих автором для публічного захисту, має внутрішню єдність і свідчить про особистий внесок автора в науку.

Поданий до розгляду автореферат дисертації загалом відповідає змісту і структурі дисертації, забезпечує ідентичність основних положень, висновків та пропозицій наведених у роботі.

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до існуючих вимог.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 17 наукових праць, серед яких 6 статей – у наукових фахових виданнях, 1 стаття – у періодичному науковому закордонному виданні, 9 матеріалів апробаційного характеру. Результати дисертаційної роботи доповідалися та були схвалені на наукових конференціях та семінарах.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Не зважаючи на наукову новизну, практичне значення наукового дослідження, та достатню апробацію, зауважимо наступне.

1. Однією з педагогічних умов автором визначено активне використання інформаційних технологій. Автор коротко описує доцільність використання спеціалізованих засобів та відкритих освітніх ресурсів. Вважаю, що у роботі варто було б більш детально висвітлити саме ці особливості у професійній підготовці майбутніх офіцерів та формуванні в них дослідницької компетентності

2. У висновках до третього розділу вважаю замалим опис якісних зрушень у характеристиках майбутніх офіцерів – надано лише кількісні характеристики.

3. У роботі використано чи піддано аналізу 14 іноземних джерел. Разом з тим у роботі не на усі зі згаданих джерел є посилання.

Вказані зауваження безумовно знижують якість роботи, але не є визначальними для оцінки отриманих результатів і не змінюють загальної позитивної її оцінки.

Загальний висновок по дисертаційній роботі.

Дисертація Завгороднього Д.С. за змістом й якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Обрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; задачі дисертаційної роботи в цілому вирішені. Виконане дослідження має досить високий

теоретичний, методичний і практичний рівень, послідовне й логічне подання матеріалу, необхідну повноту розкриття виконаних розробок. Дослідження є особистою авторською роботою, цілісною й завершеною. В опублікованих роботах і авторефераті зміст і основні результати дослідження відображені з достатньою повнотою.

Зазначене дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота Завгороднього Дениса Сергійовича “Формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил у процесі їх фахової підготовки” відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., № 943 від 20.11.2019 р.), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат військових наук, доцент,
начальник кафедри застосування
інформаційних технологій та інформаційної безпеки
інституту забезпечення військ (сил) та інформаційних технологій
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського

Сергій МИКУСЬ

12 травня 2020 року

Підпис кандидата військових наук, доцента Микуся С.А. засвідчую.

Начальник адміністративного управління
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського

12 травня 2020 року

Богдан БІЛЯВСЬКИЙ